

Вихідні дані: Феномен української інтелігенції в контексті глобальних трансформацій: мат. Всеукр. наук.-практ. конфер. – Красноармійськ: ДВНЗ «ДонНТУ», 2016. – С. 17-21.

Барбукова І.С., Шпетна С.А.

*ДЗ «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»*

Віртуальна самопрезентація людини в Інтернет-щоденниках

Опанування сучасною людиною інтернет-простору забезпечило їй нову – віртуальну – форму буття. За всієї новизни та нетрадиційності ця остання базується на загальновідомих концептах класичного потрактування буттєвого стану: об'єктивності й суб'єктивності, реальності й ідеальності, тілесності й духовності тощо. Перебування користувача Інтернету у віртуальному світі можна уявити як, з одного боку, його входження в інше, зовнішнє щодо людини, середовище, а з другого, – як штучне моделювання ним власної суб'єктивності як у звичайних, так і в несподіваних контекстах реальної дійсності, щодо якої віртуальний простір набуває вторинного характеру.

Вже сьогодні Інтернет-щоденники можна вважати форматом мультимедійного соціо-технічного середовища, де народжується новий дискурс теорії віртуальних жанрів в межах міждисциплінарної парадигми досліджень в літературознавстві, лінгвістики, філософії, психології, прагматики, когнітології, PR, іміджелогії, віртуалістики тощо та побудови несуперечливої класифікації останніх. Різні аспекти дослідницьких інтересів жанру мережевого щоденника констатують розмаїття його термінологічного апарату.

Формування жанру Інтернет-щоденника безпосередньо залежить від технологічних критеріїв можливості передачі інформації, яка позначається на форматі спілкування в мережевих щоденниках і на структурних характеристиках його мови. Гнучкий гібридний характер формату блога дозволяє продукувати різноманітні жанрові форми залежно від комунікативних цілей їх користувачів, що істотно, на думку С. Херрінг, видозмінює жанрову екологію мережі [1].

Еволюція як самих віртуальних жанрів, так і теорії, що описує їх, знаходиться під безпосереднім впливом середовища й можливостей медійних технологій нашого

часу, що дозволяє жанру інтернет-щоденнику видозмінюються швидко й ефективно не тільки завдяки збільшенню творчого досвіду авторів, а й через конкретний запит соціальної реальності.

Віртуальний щоденник кардинально змінився за формою, залишившись практично незмінним за своєю суттю і призначенням. Структура моделі класичного щоденника асимілювалася й призвела до зміни й форми подання інформації для оптимізації інформаційного та аналітичного текстів через інноваційно-модернізоване використання візуально-графічного оформлення. Але одним із головних концептів існування жанру щоденника до сьогодні залишається час, який репрезентує авторське бачення сучасності, його синхронний зріз.

В узагальненій типології мотивів ведення Інтернет-щоденників ми виокремлюємо психологічні мотиви, вираження емоційної реакції, ступінь інформованості й дотримання фактажу, відчуття себе в мережі Інтернет, маніпуляцію співрозмовниками, прагнення до самоідентифікації й самореалізації, які уможливають реалізацію через віртуальний простір Інтернет-щоденників різних особистих аспектів, що не були задіяні в реальному житті, наразі надають можливість виходу з кризових ситуацій через віртуальне спілкування, послабити вплив традицій, виробити певний сценарій поведінки, перейти від монологу до полілогу, розширити культурний фон комунікації.

Щоденник ілюструє прагнення сучасної людини вийти поза межі єдиної ідентичності, приміряти на себе нові образи, бути в них більш-менш тривалий час і періодично. Таким чином, ідеться про перервний спосіб представлення окремої людської свідомості у віртуальному світі. Блоговий спосіб його ведення передбачає прагнення людини адаптуватися в інформаційному переситі, навіть потребувати його, шукаючи інформації не лише в фактах, а й у способах його інтелектуального перетравлення іншою свідомістю.

Віртуальне буття, хоча й штучно сконструйованим за допомогою комп'ютерних мереж, як відомо, не існує поза буттям, яке традиційно характеризують як об'єктивний реальний світ. Віртуальний щоденник існує постільки, поскільки об'єктивна соціокультурна дійсність стимулює бажання висловитися про неї. У ньому виникає симбіоз суб'єктивно-інтимного фокусу потрактування події з публіцистичною мотивацією повідомлення. Це зумовлює системний характер змін у свідомості

користувача блогу, що охоплює різні рівні його особистості: від індивідуально-психічного до соціально-громадського.

Віртуальний щоденник – це буття ймовірного й можливого, це вияв бажання пережити своє життя бодай в якихось епізодах. На думку Р.Блад, людина долучається до блогів задля досягнення нового засобу самовираження, для створення потрібного образу і в цілях особового самоудосконалення. Блог робить людей уважнішими, критичнішими і професійнішими спостерігачами навколишнього їх світу [2]. Ми не до кінця поділяємо цю думку, але погоджуємося, що блоги на сьогодні мають потужний комунікативний потенціал, який дозволяє нам розкривати в собі та інших нові мотиви та способи спілкування.

Віртуальна самопрезентація впливає на становлення соціальної ідентичності не тільки за рахунок приналежності до певного віртуального співтовариства, але й за рахунок протиставленню себе цьому співтовариству навмисно девіантною, конфліктною поведінкою. Подібна поведінка може бути пов'язана з усвідомленим вибором суб'єкта комунікації використання однієї з комунікативних стратегій – формування негативної особи.

Віртуальна самопрезентація, яка відрізняється від реальної ідентичності, може створюватися і для того, щоб випробувати новий досвід. Це означає, що «невидимість означає можливість зміни зовнішнього вигляду, дозволяє повністю редукувати невербальні прояви і, зрештою, майже абсолютне управління враженням про себе» [3;4].

Таким чином у людини зникає звична для реального життя детермінованість вчинків, бо «людина робить не те, що повинна, а те, що хоче, по суті, вона вільна в реалізації своїх бажань» [5, с. 316]. Будь-які прояви віртуальної особи в Інтернеті по суті не обмежені законами соціуму ані морально-етичними, ні державними.

Одним із основних принципів ефективної комунікації, вважає В. Нестеров [5], є дуже швидке розширення кола спілкування. У віртуальному соціумі кількість соціальних контактів збільшується майже щодня, комунікативні можливості людини розширюються майже безмежно.

Мотивація ведення щоденників різна: відчуття себе в мережі Інтернет, психологічні мотиви, вираження емоційної реакції, ступінь інформованості й дотримання фактажу, маніпуляція співрозмовниками, прагнення до самоідентифікації

й самореалізації. У віртуальному просторі через блоги людина може зреалізувати різні особисті аспекти, які не були задіяні в реальному житті, мати можливість виходу з кризових ситуацій через Інтернет-спілкування, послабити вплив традицій, виробити певний сценарій поведінки, перейти від монологу до полілогу, розширити культурний фон комунікації.

Серед причин ведення щоденників домінують: Інтернет залежність; пошук уваги; прагнення й бажання самовираження, буди цікавим, знайти співрозмовника; економія паперу; своєрідний метод рефлексії, нудьга; відсутність друзів; лінь; стимул життя; закритість інформації (спілкування з комп'ютером), відкритість – спосіб презентувати себе.

Дуже важливо, щоб написання щоденника було процесом осмисленим і цікавим хоча б одній людині, не збіднювало автора, а давало багато цінного суспільству. Якщо щоденник негативний за змістом, він є також цікавим, бо наочно покаже іншим людям, як не можна жити. Проте на думку багатьох читачів онлайнві щоденники представляють небезпеку, оскільки в більшості публікації щоденника є самоціллю, часто комерційною вигодою. Такі щоденники втрачають вартісність в області культури й літературної спадщини їх авторів. «...блоги від щоденників різняться публічним роздяганням в думках і почуттях, яке не виправдане ні культурною, ні естетичною, ні науковою цінністю... Блоги – не наш формат» [6].

Але цінність блогів-щоденників для читача в тому, що вони містять досить цікавий, у більшості випадків у нестандартному оформленні матеріал, який є самодостатнім джерелом інформації. «Особистий щоденник + система організації справ, на зразок GTD або ZTD = дуже ефективний інструмент life-менеджменту. Щоденник допоможе тобі швидко відновити сили. Інколи декілька абзаців самоаналізу здатні позбавити тебе від стресу, який ти відчував, тобто щоденник, безумовно, сприяє гармонізації особистого розвитку» [7].

Література

1. Herring S. Slouching toward the ordinary: current trends in computer-mediated communication // *New Media and Society*. – London: Sage Publications, 2004. – P. 26–36.
2. Blood, R. *The Weblog Handbook: Practical Advice on Creating and Maintaining*

your Blog. Cambridge MA: Perseus Publishing. – 2002. – P 76.

3. Белинская Е. П. К обоснованию социокультурного подхода в исследованиях виртуальной реальности [Электронный ресурс] / Е. П. Белинская. – Режим доступа: [http://www.isn.ru/info/seminar-doc/soc\(1\).doc](http://www.isn.ru/info/seminar-doc/soc(1).doc). – Назв. с экрана. – Дата обращения: 12.12.15.
4. Жичкина А. Е. Стратегии самопрезентации в Интернете и их связи с реальной идентичностью [Электронный ресурс] / А. Е. Жичкина, Е. П. Белинская. – Режим доступа: <http://flogiston.ru/articles/netpsy/strategy>. – Назв. с экрана. – Дата обращения: 17.02.16.
5. Нестеров А. Поэтика живого / А. Нестеров // Контекст – 9. – 2000. – № 5. – С. 314–326.
6. Зачем пишут дневники [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://subskribe.ru/dlog/lit.dnevnirjvedenie/post>. – Назв. с экрана. – Дата обращения: 06.02.11.
7. Твой личный дневник [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://subscribe.ru/catalog/lit.graph.dnevnikovedenie> – Назв. с экрана. – Дата обращения: 08.12.15.